SVOBODA

СВОБОДА

UKRAINIAN DAILY — УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

Пам'ятаймо про Україну!

VOL. XCIX. No. 106. JERSEY CITY and NEW YORK, FRIDAY, JUNE 5, 1992. CENTS 25 ЦЕНТІВ ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, П'ЯТНИЦЯ, 5-го ЧЕРВНЯ 1992. Ч. 106. РІК XCIX.

ВВОДИТИМУТЬ ВЛАСНУ ВАЛЮТУ

Київ (УНІАР, ПС УРП). — Тут 1-го червня Уряд України спільно з Національним Банком терміново розпочав готувати програму виходу України з рубльового простору. Програма готується з урахуванням рекомендації Міжнародного валютного фонду і Світового банку. Ряд міністерств і агенцій підготували пропозиції щодо підвищення тарифів на використання території України при транспортуванні всіма видами транспорту нафти, газу, аміяку та інших вантажів.

Цього тижня мають розпочатися переговори між Україною і Росією про поступове введення в Україні власної грошової одиниці. Першим кроком для введення власної валюти буде розподіл безрозрахункового обігу Росії і України, після чого російські безрозрахункові рублі перестануть бути законними на території України, а українські — в Росії.

Україна та Росія ведуть такі ж переговори з Естонією, а пізніше до них, можливо, приєднаються Литва і Латвія. Повідомив про це віцепрем'єр Росії Єгор Ґайдар на пресовій конференції 1-го червня.

Група експертів Світового банку на чолі з віцепрезинтом Ларрі Саммерсом вивчала ситуацію в Україні. На пресовій конференції в Кабінеті Міністрів України Л. Саммерс заявив, що поділяє побоювання Президента Леоніда Кравчука з того приводу, що входити одночасно в демократію і ринок дуже тяжко. „У мене склалося враження, що справжні реформи в економіці покищо не відбуваються", — сказав Л. Саммерс. На тій же пресовій конференції заступник міністра фінансів України Павло Сліпченко заявив, що до 1-го липня Україна цілком перейде на купони. На це Саммерс відповів, що треба враховувати світовий досвід, щоб уникнути гіперінфляції, бо це приведе до того, що підприємства зійдуть з ринкового шляху.

Недавно ЗСА надали Україні кредитів на суму 110 міл. дол., половину з яких Україна може використати негайно, але виключно для закупівлі сільськогосподарської продукції, обладнання та медикаментів. Як відомо, Україну прийнято до Світового банку на правах асоціятивного члена, тому вона покищо не має своєї частки в уставному фонді та можливости користуватися великими позиками. Л. Саммерс подав свої пропозиції Національному Банкові України щодо підготовки першої позички на певну мету, сума якої досягатиме 250-300 міл. дол. і буде видана лише за умов стабілізаційних гарантій та узгодження з Міжнародним валютним фондом.

Тим часом газета „Ізвєстія" з 29-го травня повідомила, що Москва за рівнем цін уже випередила найбільші столиці світу — Ню Йорк, Париж і Лондон. Автори повідомлення посилаються на женевську дослідну організацію, яка 26-го травня опублікувала дослід ження про рівень життя в 98 великих містах планети. Для порівняння взято ціни в долярах ЗСА на 151 вид товарів і послуг. Якщо їх спільний індекс в Ню Йорку означити як 100, то в Москві цей показник становить 122, в Лондоні — 119, в Парижі —113. Найліпша ситуація в столиці Зімбабве Гараре, на півдні Африки, де цей показник досягає лише 66.

ПОКАЗ РЕПОРТАЖУ ПРО РЕФЕРЕНДУМ

Савт Бавнд Брук, Н.Дж. — Народний Фонд Допомоги Україні, Фонд Руху та Фонд Допомоги Дітям Чорнобиля Центрального Ню Джерзі влаштовують показ відео-репортажу Іринея Юрчука „Всеукраїнський референдум", який відбудеться у неділю, 7-го червня, о год. 4-ій по полудні в Центрі Української Культури в Савт Бавнд Бруку, Н. Дж. Після висвітлення відбудуться Загальні збори і вибір Управи.

Л. КРАВЧУК ВІДВІДАЄ ФРАНЦІЮ В НАСТУПНОМУ ТИЖНІ

Київ. — „Радіо Вільна Европа" повідомило, що Президент України, який недавно закінчив успішну поїздку до З'єднаних Стейтів Америки, зустрічався тут з президентом ЗСА Джорджем Бушем, державним секретарем Джеймсом Бейкером, секретарем Департаменту оборони Ричардом Чейні й численними іншими урядовими особами та законодавцями, плянує в наступному тижні відвідати ще раз Францію на запрошення тамошнього уряду.

Л. Кравчук, згідно з інформацією агентства Ройтерс, має в пляні підписати з урядом Франції договори про поширення співпраці в різних ділянках.

В цьому ж повідомленні говориться, що у вівторок, 2-го червня, в Києві розпочалися „Дні Франції", торговельно-культурний фестиваль.

Вміжчасі з Києва наспіли повідомлення про те, що на сесії Верховної Ради України парляментаристи знову взяли у перехресний вогонь політику прем'єр-міністра Кабінету Міністрів Вітольда Фокіна за те, що він не ставиться серйозно до економічних реформ, про що вже була мова також в західній пресі і заяви тих делегацій, які недавно відвідували Україну, в тому числі американської делегації, яку очолював сенатор з Арізони Денис ДеКонсіні. Кореспондент Ройтерса повідомляє, що принаймні одна третя членів парляменту підписали петицію про вислів недовір'я В. Фокінові, а 2-го червня понад 2,000 осіб демонстрували коло приміщення Верховної Ради і закликали Фокіна зрезигнувати з посту прем'єра.

Деякі демократичні депутати ВР, як, наприклад, Вячеслав Чорновіл, кажуть, що воліли б, щоб Леонід Кравчук перебрав ініціативу в свої руки, як це сталося в Російській федерації, „бо довше не можемо проволікати з реформами, якщо хочемо отримати західню допомогу".

Також перший заступник голови Верховної Ради Василь Дурдинець підніс питання російського шовінізму і стосування тиску на Україну у пов'язанні з нерозв'язаною проблемою Чорноморської фльоти, роз поділу дібр і нерухомостей колишнього СССР і ведення пропагандивної кампанії, не згадуючи вже про внутрішнє вмішування Росії у справи України. Він обвинуватив російський парлямент у порушенні Гельсінських угод і існуючих між Україною і Росією договорів у справі недоторкальности кордонів. Головування в парляменті Росії над справою Криму Дурдинець назвав ще одним виявом російського шовінізму і ментальности „старшебрата".

Російські пропаґандисти ведуть кампанію проти Л. Кравчука

Москва. — Леонід Корнілов, кореспондент газети „Ізвєстія" у Варшаві, надрукував у числі з 20-го травня пропагандивну статтю під заголовком: „Кравчук більше любить Польщу, як Росію". Свою коментовану інформацію Корнілов помістив на тлі візити до Польщі Президента України Леоніда Кравчука, яка на думку українських, польських, німецьких й інших журналістів, була успішною.

Під час зустрічей Л. Кравчука з міністром внутрішньоекономічної співпраці А. Гляпінським, Президент України закликав і запрошував поляків, зокрема більших підприємців, інвестувати свої капітали у великі господарські проекти в Україні, кажучи, що для цього вже існують відповідні закони. В розмові з міністром закордонних справ Польщі, К. Скубішевським, Кравчук ще раз підкреслив, що Україна не тільки проголосила, що вона хоче стати без'ядерною державою, але ці справи вже реалізуються на практиці. На думку Л. Кравчука, Україна хоче бути невтральною державою.

У зв'язку з візитою і згаданими заявами більшість польських газет підкреслили, що Україна поважний партнер для вільних країн Европи і, що існують дуже добрі перспективи і економічний прогрес, який без сумніву буде також корисний і для Польщі, яка зможе розвинути повні торговельні зв'язки з Україною.

Під час пресової конференції перед відлетом до Києва, Л. Кравчук заявив дослівно: „Я не є спеціялістом ґеометрії, а економіст, однак уважаю, що чим більше підтримки матиме Україна, тим вона ставатиме сильнішою і стабільнішою".

(Закінчення на стор. 3)

Р. Ніксон відвідав Москву

Москва. — Як уже інформовано, в неділю, 31-го травня, сюди прибув колишній президент ЗСА Ричард Ніксон, який є почесним головою фундації „За демократію і розвиток", що надає допомогу республікам колишнього Совєтського Союзу.

Р. Ніксона, який в останній раз приїжджав у Москву в березні 1991 року і відвідав тоді також Україну, Литву і Грузію, супроводжують президент фонду Роналд Шеман, голова корпорації Арчер Деніелс Мидленд Двейн Андреас, колишній москвич, а нині співробітник фонду Карнеґі Дмитрій Сіміс і президент корпорації „Пресіжин велв" Роберт Абпланалп.

У Москві Р. Ніксон зустрівся з депутатами Верховної Ради Росії, які входять у так звану Неурядову раду взаємодії, створеною у квітні, яка об'єднує відомих політиків і економістів Росії та інших країн. Її мета — сприяти демократичним і економічним реформам в Російській федерації.

Ніксон зауважив під час цієї зустрічі, що „вбачає своє завдання в мобілізації американського приватного капіталу на підтримку встановлення приватного сектора в Росії". Можливості надання допомоги реформам на урядовому рівні, на його думку, в даний час дуже малі.

У понеділок рано, 1-го червня, на Красній площі повинна була відбутися церемонія передачі „гуманітарної допомоги населенню Росії", повідомляє газета „Ізвестія", але Ніксон не був присутній на ній, як плянувалося, а „несподівано виїхав на зустріч з російськими керівниками". Зустрівшись з головою Верховної Ради Русланом Хасбулатовим, Ніксон вказав, що приватний американський бізнес буде провадити справи в Росії лише при встановленні в ній політичної стабільности. Кореспондент телевізійної програми „Вісті" повідомив, що згідно з тільки що прийнятим рішенням, „на американських бізнесменів в Росії не будуть накладати податків".

ЗУСТРІЧ З ДИПЛОМАТАМИ

Ню Йорк. — Фундація Піддержки Дипломатичних Представників України, Координаційний Комітет Допомоги Україні разом з центральними громадськими репрезентаціями УККА та УАКРадою влаштовують зустріч з дипломатами України, яка відбудеться у неділю, 7-го червня, о год. 5:30 по полудні в Українському Народному Домі, 140 Друга авеню в Ню Йорку.

Амбасадор України до ЗСА д-р Олег Білоус виголосить доповідь на тему „Перші кроки дипломатичної служби у Вашінгтоні та перспективи на будуче"; представник України до Організації Об'єднаних Націй Віктор Батюк доповідатиме на тему „Українська дипломатична дія на терені ООН".

Радіо Бі-Бі-Сі почало передачі в Україну

Лондон. — У вівторок, 2-го червня, англійська радіокорпорація Бі-Бі-Сі почала свої пересилання в Україну. Щоденна півтораґодинна програма на українській мові стала першою лондонською радіопередачею для неросійських слухачів на території колишнього Совєтського Союзу.

Керівник української редакції Ліз Робсон заявила, що „це надзвичайно важливий для нас момент — відкрити нову службу радіомовлення в країну, котра щойно виборола незалежність". Ще одну щоденну півгодинну програму для України Бі-Бі-Сі розпочне в жовтні ц.р.

АДВОКАТ І. ДЕМ'ЯНЮКА ОБВИНУВАЧУЄ ЗСА І КОЛИШНІЙ СССР У ЗМОВІ

Єрусалим, Ізраїль. — Агентство Ассошієйтед Пресс інформує, що оборонець Івана Дем'янюка, Йорам Шефтель, виступаючи на сесії розгляду нових документів Верховним судом Ізраїля, привезених ним з архівів колишнього совєтського КҐБ, обвинуватив З'єднані Стейти Америки і колишній Совєтський Союз у заговорі, у висліді якого потерпів його клієнт. Й. Шефтель не виключає, що Ізраїль також був у числі заговірників.

В 1979 році у ЗСА був створений при Департаменті юстиції спеціяльний відділ розшуків за нацистськими злочинцями, (ОСІ), якому бюро генерального прокуратора передавало інформації отримувані з СССР. Серед тих документів було також повідомлення, що сторожем і обслуговувачем газевих камер в концтаборі Треблінка була людина на ім'я Іван Марченко, якого в'язні прозвали „Іваном Грозним" за його жорстокість. Виглядає, — каже Шефтель, — що ніхто з Уряду ЗСА не поцікавився цією справою, а представники ОСІ, може навіть зумисно, поклали справу під сукно, бо тоді вже ішов судовий процес проти І. Дем'янюка в Клівленді, якого ОСІ назвав „І. Грозним".

Совєтський суд натомість, — сказав далі адвокат Шефтель, — знав і приховував цю справу на протязі 48 років і в цьому криється його злочин. Урядові речники Уряду ЗСА знали про це 14 років, а в Ізраїлі, „я підозріваю також про це знали".

У першому дні перегляду справи Дем'янюка Верховним судом Ізраїля, Шефтель прочитав свідчення перед совєтським судом Миколая Шалаєва, який обслуговував газові камери в Треблінці і дуже добре знав І. Марченка (І. Грозного). У зізнанні Шалаєва говориться, що Марченко покинув Треблінку літом 1943 року, а після того вони обидва служили в частинах СС в Трієсті. Останній раз Шалаєв бачив І. Марченка в березні 1945 р., — говориться у його зізнанні.

Базуючись на інформаціях пресових агентств з Єрусалиму, ізраїльський суд вже більше не настоює на тому, що Дем'янюк служив коли-небудь в концтаборі Треблінка і, що якраз він був там головним сторожем, який виступав під псевдонімом „І. Грозний". Тепер суд хоче притягнути його до відповідальности за аналогічну службу для нацистів в таборі Собібор. Шефтель натомість настоює, що І. Дем'янюка засуди ли на кару смерти за перебування в Треблінці і за масові вбивства жидів і тому тільки ті обвинувачення повинні розглядатися Верховним судом.

Яке рішення прийме суд тяжко сказати. Покищо Дем'янюк сидить на пересуханні, правдоподібно хворий, або „приготовлений" спеціялістами за допомогою середників, до цього „шову". Він, або спить, або скаржиться на болі в кріжах.

Публіка, навіть ізраїльська, втратила вже зацікавлення справою Дем'янюка. Може багато ізраїльтян зрозуміли, що він не є „І. Грозним".

Після виступу Шефтеля, виступав прокуратор Міхаель Шакед, який настоював, що засуджений все одно працював охоронником в концтаборі Собибор і Флосенберґу, тому закид про злочини залишаються в силі. Проти такого „арґументу" протестували не тільки Шефтель, але і деякі судді не трактували серйозно заяви Шакеда.

Шляхами українського мистецтва

Джерзі Сіті, Н.Дж. (О. Кузьмович). — Ім'я проф. Володимира Овсійчука нам добре відоме, ще поки маємо першу нагоду говорити з ним особисто у редакції нашого щоденника.

Приходить він до нас у супроводі Ірини Мороз, дружини широкознаного і ціненого художника Михайла Мороза, мистецький шлях якого є саме причиною відвідин проф. В. Овсійчука в ЗСА.

Як до цього дійшло, що один з найкращих мистецтвознавців України, професор Львівського Інституту Прикладного та Декоративного Мистецтва та керівник відділу мистецтва в Інституті Народознавства (колишній Музей Етнографії та Народного Мистецтва) приїхав до ЗСА пізнати мистецтво саме М. Мороза — він розповідає нам точно.

Проф. В. Овсійчук в товаристві І. Мороз в редакції „Свободи".

— Все розпочалося минулого року, — каже він, — як я був з групою студентів з Інституту в Римі, куди ми приїхали на запрошення ректорату Українського Католицького Університету. Знаєте, — каже він з видимим зворушенням, — після стількох років навчання, я вперше побачив ці твори мистецтва, про які навчав. Я стояв перед тими шедеврами і плакав. Та ж досі все це я бачив лише у книжках і це не у найкращих репродукціях.

Тут ми, слухаючи, згадуємо розмови з іншими мистцями з України, чи такими, яким мистецтво найближче, в яких вони дослівно переживали такі самі зворушення, оглядаючи твори західніх малярів, що їх знали лише із книжок.

Але проф. В. Овсійчук скоро повертається до ділового виясненння чому він саме приїхав тепер до ЗСА, немов соромлячись своїх почувань.

— Саме перебуваючи в Римі, я довідався, що там залишилося понад 50 картин М. Мороза з тих років, коли він там малював, а це 1972, 1974 і 1975 роки. Кардинал Йосиф Сліпий затримав ці картини і о. проф. Іван Музичка запропонував мені скласти із цього каталог. Але я знав, що це лише мала частина творчости М. Мороза, а для повноти важливо впізнати цілість творчого доробку цього художника. Після порозуміння з мистцем та його дружиною мене запрошено приїхати та на місці зробити відповідні студії. От так я тепер після різних заходів описвється тут на місячному перебуванні.

— Як нам відомо, ви перебуваєте гостем в домі Морозів, а там, як знаємо із відвідин, хіба найкраще можна виробити собі погляд про ширину мистецької творчости М. Мороза.

— Ви знаєте, це дивне, але ця мала родина, яка так тісно пов'язана з собою і з малярством вже не зникне здасться ніколи із моїх ду-

(Закінчення на стор. 3)

ВІДКРИТТЯ ПАМ'ЯТНИКА І. ФРАНКОВІ В МІССІСАҐА

Міссісаґа, Онт. — Дирекція Товариства „Український Дім для Старших" та пансіонів ім. І. Франка провінції Онтаріо повідомляє про відкриття пам'ятника Іванові Франкові в 35-ту річницю існування товариства. Імпреза відбудеться у неділю, 14-го червня, о год. 3-ій по полудні на площі вищеназваного пансіону в Міссісаґа. Пам'ятник урочисто відкриє суддя Верховного суду Канади Іван Сопінка.

У СВІТІ

У ВІВТОРОК, 2-ГО ЧЕРВНЯ, в Римі розпочалася надзвичайна зустріч представників країн — учасниць Конференції в питаннях безпеки і співробітництва в Европі. Вона викликана невідкладною потребою врегулювання карабахської кризи. Щоправда, на зустріч з невідомих причин не прибула делегація вірменської громади Нагорного Карабаху. У зустрічі беруть участь представники Росії, ЗСА, Білорусі, Італії, Чехо-Словаччини, Франції, Німеччини, Туреччини, Швеції, Вірменії і Азербайджану.

ВИСЛІДОМ ВІЗИТИ президента Румунії Іона Ілієску в Молдову стало підписання ряду двосторонніх угод. Відтепер в Молдові і Румунії будуть спільними не тільки мова, алфавіт, ідентична державна символіка, але також спільні системи охорони здоров'я і освіти.

ВИСТУПИ ПРОТИ ВОЄННОГО режиму в Гаїті підтримали священики Римо-Католицької Церкви. В офіційній заяві, переданій незалежною радіостанцією Метропол, вони підкреслили, що військовики, які у вересні минулого року здійснили державний переворот і позбавили влади президента Арістіда, борються тепер проти більшости гаїтянського народу. Побоюємось нових виступів молоді, режим закрив усі середні школи.

КЕРІВНИК ЛИТОВСЬКОЇ делегації на переговорах з Росією Александрас Абішала заявив на пресовій конференції в Москві, що „сторони пішли вперед дуже мало", оскільки делегація Росії не виготовила пляну виведення колишніх совєтських військ з Литви, а також не виявила достатньої компетенції, щоб обговорити питання компенсації за шкоду, заподіяну 50-річним перебуванням совєтських окупаційних військ на території Литви.

В БУКАРЕШТІ ВІДБУЛИСЯ масові виступи робітників, які вимагають негайного проведення загальних виборів до парляменту країни. Уряд Румунії вже декілька разів пропонував парляментові призначити вибори на липень, однак законодавці відкидали цю пропозицію — на тій підставі, що згідно з конституцією виборам до парляменту має передувати щонайменше двомісячна передвиборна кампанія. Крім того, стався розкол у рядах фракції правлячої партії Національний фронт спасіння, який контролює майже дві третини місць у парляменті. Спостерігачі роблять висновок, що більшість парляментаріїв не мають шансів бути переобраними на наступну каденцію і саме тому чинять перешкоди призначенню нових виборів.

В АМЕРИЦІ

ГОЛОВА КОМІСІЇ У справах збройних сил в Палаті Репрезентантів Лес Аспін заявив, що З'єднані Стейти повинні припинити випробування нуклеарної зброї і тим самим подати добрий приклад всій міжнародній спільноті. „Ми переконували інші країни, що треба припинити розповсюдження нуклеарної зброї, а самі не бажали поступитися власною нуклеарною програмою. Настала наша черга", — сказав Л. Аспін у виступі перед випускниками Массачусетського технологічного інституту. Департамент оборони ЗСА досі не погоджувався на будь-які обмеження нуклеарних випробувань. Білий Дім також заявив, що випробування нуклеарної зброї і без того зведені до мінімуму і в зв'язку з тим нові обмеження небажані.

УЧИТЕЛІ СЕРЕДНЬОЇ загальноосвітньої школи ім. Едлая Стівенсона у Бронксі, Н. Й., провели у понеділок марш протесту і загрозили страйком на випадок, якщо не будуть прийняті відповідні заходи для забезпечення їх безпеки. Приводом для цього демаршу стало те, що недавно двоє учнів школи побили вчителя Дейвида Гуровського. Поліція заарештувала одного з учасників нападу на вчителя — 17-річного Клиффорда Чеймберса. На думку колег побитого вчителя, вся справа в тому, що директорка школи, в якій нараховується 4,000 учнів, цілком не турбується про безпеку своїх підлеглих. Учні скаржаться, наприклад, що не почувають себе у стінах школи безпечно, бо в приміщення постійно приходять посторонні люди, а охоронці не звертають на це уваги.

У ВІВТОРОК, 2-ГО ЧЕРВНЯ, каліфорнійці взяли участь не лише у президентських передвиборах, але й у виборах в Сенат. Сенатські передвибори привертають увагу з двох причин: поперше, мова йде зразу про два місця; подруге, в результаті одне і друге можуть зайняти жінки, і якщо це станеться, то вперше в історії ЗСА один стейт буде представлений у вищій палаті Конгресу двома жінками — Даєн Файнстейн і конгресмена Барбара Боксер. Агентство АП повідомляє, що восени у виборчій кампанії візьме участь Морін Реґен — дочка колишнього президента.

В СЕРЕДУ, 3-ГО ЧЕРВНЯ, У СТОЛИЦІ Бразилії Ріо-Де-Жанейро відкрилася під егідою ООН міжнародна конференція, присвячена захистові довкілля. В ній беруть участь керівники більш ніж ста країн, а також генеральний секретар ООН Бутрос Ґалі. Відомо, що досі Вашінгтон не підтримував екстремних пропозицій щодо охорони рослинного і тваринного світу, а також щодо використання природних ресурсів Землі. Становище Адміністрації віддзеркалює стриманість в цих питаннях, властиву промисловим колам ЗСА — країни, яка мусить взяти на себе відповідальність за четверту частку світових викидів двоокису вуглецю в атмосферу.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Svoboda (ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302.
Svoboda: (201) 434-0237 UNA: (201) 451-2200
Бюро УНС у Вашінґтоні: (202) 347-UNAW; (202) 347-8631 (факс.)
Postmaster: Send address changes to:
"Svoboda", 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302
Tel.: (201) 434-0237, (201) 434-0807, (201) 434-3036
Second Class Postage paid at Jersey City, N.J.
Передплата на рік $40.00, на півроку — $22.00, на 3 місяці — $12.00
Для членів УНСоюзу $15.00 річно. За кожну зміну адреси — $1.00
Чеки і "money orders" виставляти на "Svoboda".
Статті і дописи підписані авторами, не мусять відповідати поглядам Редакції. Редакція застерігає собі право в потребі виправляти і скорочувати надіслані матеріяли. Незамовлені матеріяли повертається тільки тоді, коли автор собі це виразно застеріг, долучивши заадресовану коверту з відповідною поштовою оплатою. — За зміст оголошень Редакція не відповідає.
P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Проблема чистого довкілля

Повінь щораз нових винаходів та упромисловлення західних країн у XIX сторіччі піднесли людство на вищий ступінь цивілізації, дало небувалий раніше матеріяльний добробут, але й принесло непередбачене велике лихо: занечищення повітря, землі і води. Ще за нашої пам'яті залізничні льокомотиви знали тільки вугільну погінну силу та їхали окутані димом. Високі фабричні комини закривали чорним димом соняшне світло. Такі найперше упромисловлені міста в Англії як Бірмінґгем чи Ліверпул здалека подобали на якісь чорні гори. З розвитком хемічного промислу випари з отаких фабрик стали просто трійливими. Виринула конечність боротьби за очищування довкілля, як найперша вимога здоров'я людей. Прийшло зрозуміння, що багатство безвартне, коли воно сполучене із скорочуванням життя людей затруєних хемікаліями, то побільшує число калік і творить трагедії — народин недорозвинених дітей.

Сьогодні залізниці гнані силою електрики. Винахідники морочаться над заміною газоліни на електрику в автомобілях, у теорії це можливе, у практиці знаходиться щойно у процесі досвідів. Заходи державних чинників, щоб поступово очищувати довкілля натрапили на спротив з боку промисловців, бо воно дуже коштовне. У великих містах постала проблема: що робити з десятками тисяч тонн сміття, що його щоденно вивозять з приватних будинків, установ і шпиталів? На цьому тлі постали конфлікти між окремими містами та сусідніми стейтами. Знавці рішуче запротестували проти вкидання щораз нових гір сміття в океан, бо воно вбиває рибу. Що значить отруйливе повітря — найкраще й найсумніше переконалася Україна від Чорнобильської трагедії, наслідки якої продовжуються по нинішній день і будуть продовжуватись почерез ґенерації.

Коли писані рядки, — у Ріо де Жанейро у Бразилії, — розпочалася міжнародна конференція під назвою „Вершинна конференція про землю". З'їхалися туди найкращі знавці екології, — окремої ділянки науки про очищення суші, повітря і води. За твердженням „Ню Йорк Таймсу" з 2-го червня „найкращими екологами є норвежці і вони ніби мають виступити на цій південно-американській конференції з конкретним проектом, чи проектами, як розв'язати цю преважливу актуальну проблему. Головний голос на цій конференції матимуть науковці. Але там репрезентований також промисловий світ і близько зацікавлені великодержави, бо занечищене довкілля та його очищування стало теж проблемою розвитку промислу, отож проблемою праці й добробуту, і проблемою політичною, бо широкі кола громадян мають претенсії до своїх урядів.

Це така складна суто фахова справа, що ляїки не всилі цього зрозуміти. Читаємо, наприклад, про те, що треба впускати дим із спалених речовин під землю — як це чинити і яким коштом — знають тільки фахівці. Але всі ми можемо зрозуміти, що, хоч не схвалювати, спротив великих промисловців проти видаткування коштів на очищування довкілля, бо мовляв, воно противиться здоровій бизнесовій калькуляції: це вже входить у сферу психології, у сферу людської вдачі, яка не завжди і не в усіх гарна. Це відома риса багатіїв, які прагнуть бути ще багатшими та які вважають гріш не як засіб до кращого життя, а як ціль саму для себе.

В Україні існує проблема очищування довкілля і є навіть окремий ресорт в Уряді, бо 72-літнє панування большевизму занечистило природу. Це чудо, що цьогорічної весни селяни і міщани в Україні засіяли всі поля і „присадибні" засівні площі. Але вирубали ліси й прорідили чудові Карпати. Серед маси актуальних державних справ, які вимагають найпершої уваги поруч із відсутністю досвідчених осіб та відсутности фондів — трудно вимагати, щоб у цій ділянці роблено все потрібне. Трудно вимагати очищеної землі, води й повітря, коли у містах — включно з Києвом і Львовом — немає ще скрізь текучої теплої води і все ще є примітивні цивілізаційні вигоди. Конференція у Ріо де Жанейро зактуалізує цю проблему і добре, що вона відбувається під спонсорством Організації Об'єднаних Націй.

Іван Лесько

ПІСЛАННИЦТВО НАЦІЇ

Держава, — каже один учений географ, — складається з території і людей організованих ясною ідеєю, або рацією існування. Усвідомлення такої ідеї і її здійснювання є однією з передумов для життя і розвитку нації і її держави, так, як для окремої людини є її життєва мета. Тобто, найвищою метою для народу не може бути тільки здобуття волі і здвигнення держави, але служіння вищій ідеї для духовно-культурних інтересів людства.

„Мету нації, — каже В. Сомбарт, — визначає Творець світу. Це є та вісь, від якої психічні сили нації отримують свій напрям і вид. Чим вища така мета-ідея, тим ширша її сфера діяння, тим більше творених культурних цінностей". Нація, що жила б тільки для сбе, була би подібна до людини-егоїста, байдужої до інтересів загалу, або до мертвого моря, в якому немає життя. Тому величі, могутності і слави досягли такі держави і нації, що своїм післанництвом уважали служіння вищим цілям: старозавітні жиди з їх служінням Богові, антична Греція з її гуманністю, Рим з ідеєю світового миру, революційна Франція з ідеями волі, рівности і братерства та інші.

Одначе бували й такі нації, що маскуючись величними ідеями, провадили імперіялістичну політику, що, звичайно, кінчалася їхньою руїною. Бо, „ідея національного післанництва, коли вона не обмежена релігією і політичною культурою, перетворюється в руйнуючі держави і нації національну мегаломанію й націоналістичну 'свистопляску'", — каже В. Липинський. Тоб то у таких післанництвах суттєвим мусить бути моральний чинник, без порушення Божих законів і природних прав людини.

Свідомість післанництва нації і її держави зроджується з внутрішньої психологічної структури нації. Така ідея присвічувала українському народові і його проводові завжди, коли він ставав на шлях державности.

Однією із суттєвих рис української психіки є ідеалізм — переконання, що джерелом життя і його явищ є дух, а не матерія. „Плоть ничтоже, дух животворящ", — твердив Сковорода. У поняття ідеалу входять: добро — в моральному аспекті, правда — в теоретичному і краса — в естетичному аспектах. Українцям притаманне замилування і стремління до цих цінностей від початків їхньої історії. Щира релігійність і чиста моральність, прагнення справедливости, щоб усе було „по закону" та замилування до краси — це були вияви тих ідеалів.

Тому вже в княжому періоді висунено ідею „Святої Руси" (яку потім перехопила Москва) і гасло боротьби „за віру християнську". Цю ідею продовжувала згодом козаччина, вважаючи себе аванґардом християнства і „лицарством Хреста Святого". За гетьманату П. Сагайдачного Митрополит Йов Борецький проголосив ідею Києва як „другого Єрусалиму", яку потім пропаґували Митрополити Ісая Копинський і Петро Могила. Була ця ідея актуальна і в добу Мазепи.

У XIX столітті ідеолог Кирило-Методіївського Братства, М. Костомаров твердив, що чисті форми християнства і демократії зберігаються тільки на Україні і вона стане наріжним каменем для віднови людства. (До речі, модерний французький філософ і дипломат, Ж. Марітен уважав, що демократія — це світська назва ідеалу християнства). Шевченко бачив Україну як носія ідей волі, правди і гуманности. Тому поет пише: „Встане Україна. І розвіє тьму неволі, Світ правди засвітив, І покоряться на волі невольничі діти"!... („Стоїть в селі Суботові)".

Згідно з цими традиціями, ідею Божого післанництва України розвинув також І. Франко. В Поемі „Мойсей" призначенням українського народу він уважає бути послом призначеного Богом завданням — „простувать в ході духові шлях", бути скарбником Божого слова і світлом у пітьмі. Тому горе було б цьому народові, коли б він спроневірився своєму післанництву і взяв собі за мету матеріяльні блага, скарби землі і „світову забаву". З історії знаємо, що за зраду післанництва Бог суворо карав різними нещастями жидівський та інші народи. Кару поніс теж український народ, коли пішов за матеріялістичними гаслами комунізму.

У 1930 роках нашого століття про призначення України як відновительки моральних вартостей писав Ю. Липа. Після Другої світової війни про ідею післанництва України, як „вісника нового і справді людського варіянту доби" пригадував Ю. Шерех. На думку цього вченого, „єдиний спосіб заіснування реально в русі людства — це витворити й запропонувати людству свою концепцію доби".

Повертаючись до всесвітньої історії, слід пригадати, що моральний примат лежав в основі античного Риму, який виховував себе в покорі Провидінню". („Корились ми богам і нам корився світ"). Італійський автор Л. Барціні звертає увагу, що джерело могутности й поступу Америки не лежить в її технології, працьовитості, жадобі успіху і грошей, як загально думають, але в релігійності її основників — перших поселенців і нас-

(Закінчення на стор. 3)

Олександр Домбровський

Пам'ятаймо про нашу Альма Матер!

Минув уже рік від часу, коли ми пережили радісні хвилини Світового з'їзду колишніх матуристів і учнів Української Академічної Гімназії у Львові (Головної й Філії). Приїхавши до нашого славного города Львова й побачивши здалека зариси гімназійного будинку, в якому ми набували знання і де шліфувалися наші юні характери в духовно-культурній атмосфері патріотизму молодих і надійних ідеалістів, ми, колишні учні, а тепер уже срібноволосі сеньйори, не могли повстриматися від зворушення, а дехто навіть від непрошеної сльози. Щось на дні наших стужених сердець питало ностальгійно-тремтячим голосом: що це... сонна фата-морґана давноминулих літ чи реальна дійсність? Ще так недавно солдатські чоботи „савєтскіх байцоф" топтали брутально львівські тротуари, з гучномовців галасувала нахабно-брехлива аґітка: „жить стало краще, жить стало веселіше", а вулицями українського Львова шипіла гадючим шовінізмом чужа мова штокання й дакання. Аж тут нагло такі зміни і йдемо вулицями дорогого міста, пригадуємо собі старі часи й дивимося з почуттям особливої духовної теплоти, немов відмолоджених сердець на нашу „Акад—Буду".

Назовні постарілася вона. Заходимо до будинку — вестибюль, стіни поморщені, сходи, кляси, руханкова заля — всюди зуб часу вирив сумні знаки минулих десятиліть і... злочинної господарки партійно-державної системи окупанта. Матінко — Альма Матер, ти піддалася не лише невмолимому факторові часу, але, і то ще більше, тих нелюдяно-фатальних умовин, серед яких довелося тобі продовжувати твою діяльність. Але це аж ніяк не міняє наших почувань у відношенні до тебе, ми любимо тебе може ще більше, дивлячись очима наших душ з перспективи пройденого часу панування диявольської системи зненавидженого окупанта й з другої сторони — твоєї вірности ідеалам українського національного виховання молодих поколінь українства. Бо ти — духова твердиня, з якої рік за роком виходив новий нарибок нашої провідної верстви — нові покоління українського авангарду в історичному поході мандрівки століть по золоте руно щастя народу. З новою ерою української державности ти відмолодишся і займеш належне місце в історії нашого шкільництва й національного виховання, бо маєш світлу традицію, а надійний шлях стелиться перед тобою.

Від часу Світового з'їзду минув уже рік. Ми роз'їхалися на місця наших поселень в діяспорі з гарними споминами, з живою картиною нашої УАГ і з рішенням видати 3-тю Кни-

(Закінчення на стор. 3)

Степан Ворох

ПОТРЕБА ФОНДУ УКРАЇНСЬКИХ АМБАСАД

За два місяці український народ відзначатиме річницю відновлення державности. Парлямент України — Верховна Рада — проголосивши 24-го серпня незалежність української держави започаткував нову еру нашої історії після довголітньої неволі. На руїнах „імперії зла" повстала незалежна українська держава.

Переслідувана антихристом протягом трьох останніх поколінь християнська духовість, що в першому тисячорічні дала людству неоціненні скарби українського генія знову підноситься і замітно кладе тривкі підвалини християнської моралі на порозі другого тисячоріччя. Закріплення незалежности стоїтиме на сторожі духового і матеріяльного росту нації. Не дивлячись на те, що це тільки початок самостійности, що на її шляху багато перешкод, які треба оминати, усувати, народ завзято змагається з труднощами, щоб цю століттями виборювану незалежність, втримати. Державотворчі елементи великого народу добре розуміють, що проголошені Верховною Радою України суверенітет, самостійність і незалежність української держави треба закріплювати організацією політичної стабільности і економічного росту. Державотворчий елемент українського народу на рідних землях і в діяспорі глибоко відчуває, що цей власне початковий період повний небезпек, повний ворожих антиукраїнських і антисамостійницьких акцій потребує максимальної консолідації усіх наших сил краю і діяспори, щоб успішно поборювати дезінформацію про Україну та якнайшвидше встановити сильний контакт зі світом у виді наших амбасад, посольств, консулятів, інформаційних центрів — коротко назвавши їх — речниками України.

Першою річчю, щоб створити необхідний сильний контакт із зовнішнім світом — це встановлення амбасад у країнах „великої сімки", як також у країнах, що безпосередньо сусідують з Україною. З вищеназваними країнами треба створювати найкращі відносини, а точні інформації про Україну вони повинні отримувати в першу чергу.

Україна матеріяльно пограбована. Вона не має фондів для встановлювання амбасад. Тому діяспора, яка творить нерозривну частину свого народу, повинна виконати — це почесне завдання. Приспішеним темпом треба встановити посольства-амбасади найперше в державах „великої сімки". Відомо, що країни „великої сімки" мають рішаючий голос у економіці і політиці світу. Вони рішають і рішатимуть про формування ґльобального порядку і з ними мусимо мати тісний контакт вже відсьогодні. Ми не можемо спізнитись. Йдеться про утвердження нашого незалежного державного буття. Тут слово за діяспорою. Якщо Україна колинебудь потребувала нашої помочі, то нині їй потрібно найбільше і то негайно!

Швидко, без зволікання, ми мусимо зібрати потрібні фонди для побудови українських амбасад. При Координаційному комітеті допомоги Україні (ККДУ) — ЗСА створено корпорацію, зареєстровану в Департаменті юстиції, як чужинний агент (Foreign agent), що відповідає за свою дію перед Урядом ЗСА. Членами цієї корпорації погодились стати: д-р Степан Ворох, Н. Дж, інж. Роман Галібей, Н. Дж., інж. Дем'ян Кордуба, Н. Дж., мгр Марта Шмігель, Рочестер Н. Й, і дир. Богдан Стус, Каліф.

Корпорація у порозумінні і повній підтримці центральних громадських репрезентацій УККА і УАКРади переводитиме збіркову кампанію для цієї преважливої справи.

Україна, не зволікаючи, мусить післати у світ амбасадорів, які дипломатичною працею невтралізуватимуть акцію ворожих сил проти незалежности української держави. Тому ми, всі на поселеннях, мусимо негайно висилати на нижчеподану адресу чеки по 1,000 дол., щоб скоро зібрати

(Закінчення на стор. 3)

З ЛИСТІВ ДО РЕДАКЦІЇ

АМБАСАДА, НЕ ПОСОЛЬСТВО?

Відомо, що Україна і ЗСА обмінялись амбасадами і амбасадорами. Вже кілька разів стрічаю в нашій пресі згадки про „посольство" України. Думав, що пише таке хтось, хто не второпає міжнародно-правної, а головно престижевої, різниці між „амбасадою" і „посольством". Та ось в „Свободі" з 28-го травня вразила мене відбитка візи, виданої консулярним відділом української амбасади у Вашінґтоні, де подано чорне на білому, що віза видана посольством України.

Стаття 14-та Віденської конвенції про дипломатичні стосунки, прийнята 16-го квітня 1961 року встановляє престижеві „ранґи" і ділить дипломатичних представників на: а) амбасадорів і нунціїв акредитованих до голів держав, б) послів, міністрів та інтернунціїв, які теж акредитовані до голів держав, і в) шарже, д'афер, акредитованих при міністрах закордонних справ. Давніше про клясу акредитації рішав звичайно, статус держави. Потужніші держави мали акредитованих амбасадорів, слабші послів. Це було питанням престижу, головно, коли ці амбасадори виступали в парадних мундирах і держави прив'язували велику вагу як далеко у черзі стоять на всяких парадах їх репрезентанти. А на першому місці йшли амбасадори (чергу між ними встановлює дата прийняття їх вірчих листів), а за ними посли, теж у порядку часу їх настановлення, (ст. 16-та Конвенції). Нарушення порядку у преціденції ранґ є образою держави, яку її представник репрезентує.

Взявши сказане до уваги, питаю: як могла українська амбасада у Вашінґтоні вжити урядову печатку, де написано „посольство"? Не думаю, що російська амбасада могла б себе так понизити, а це в міжнародно-правних стосунках — пониження!

Микола Бараболяк,
Риверсайд, Ілл.

Сестра Вероніка, ЧСВВ

ПІОНЕРСЬКА ПРАЦЯ ВАСИЛІЯНОК У ПІВДЕННІЙ АМЕРИЦІ

I

Коли українці в країнах Північної Америки, у ЗСА і в Канаді, шумно відзначують чи відзначили 100-ліття свого поселення і своїх осягів, легко призабути за українські поселення в Південній Америці. Тим поселенням, зокрема в Бразилії та Арґентині, також уже минає сто років, однак вони не можуть похвалитися такими здобутками як українські спільноти на Північному континенті. На це склалося багато причин: нижчий економічний рівень південноамериканських держав, відмінна політична система, мале число інтеліґенції серед українських іміґрантів, особливо серед нечисленної найновішої іміґрації повоєнних років. Та найбільш болючим був довголітній брак власного зорганізованого українського церковного життя, довкруги якого міг би зосереджуватися весь культурний розвиток. Під цим оглядом Арґентина була чи не в найгіршому положенні.

І тоді, коли в Канаді й у ЗСА були вже свої митрополії з кількома єпископами, українці-католики Арґентини отримали першого свого Владику щойно 1961 року і то лиш як апостольського візитатора. Через довгі десятки років українські священики і парафії були залежні від місцевих латинських єпископів. Коли в Північній Америці була вже ціла сітка жіночих монастирів, які помагали священикам у церковній і суспільній праці, то перші дві українські монахині приїхали до Арґентини з Підмихайлівецького монастиря Василіянок у Галичині щойно напередодні Другої світової війни. Точно десять днів перед початком війни, 20-го серпня 1939 року, мати Софронія Ерделі, ЧСВВ і мати Марґарита Фендьо, ЧСВВ висіли в Буенос-Айресі з польського кораболя „Хробри", яким також прибув до Арґентини на візитацію Владика Іван Бучко. Цей корабель до Европи вже не повернувся, в поворотній дорозі його затопила німецька фльота. Війна також відтяла назавжди зв'язок цих двох новоприбулих монахинь з матірним монастирем у Підмихайлівцях і взагалі з Україною. Мати Моніка Полянська, ігуменя матірного монастиря в Україні, а пізніше ісповідниця на Сибірі, не могла здійснити своїх плянів, вислати більше число монахинь у Південну Америку. Дві монахині піонерки були залишені на свою власну ініціятиву і на поміч незаможної української громади в Арґентині.

Початки були справді трудні, сповнені прикрого досвіду, жертв і самопосвяти. З тих часів слід згадати превеликі заслуги, які назавжди будуть записані залотими буквами не тільки в історії Чину, але й у книзі блаженних, нашої піонерки і першої протоігумені бл. п. Софронії Ерделі. Прикладом свого святого життя, повного посвяти й жертви, а передусім молитвами й терпіннями, вона поставила духовне життя цієї молоденької монашої вітки на тривкі і непохитні підвалини та на високому духовному рівні. Мати Софронія, яка народилася 1884 року в Юґославії в родині українських еміґрантів, але від 16-го року життя проживала у Василіянських монастирях у Галичині, не зражувалася труднощами і за Божим благословенням її почин увінчався блискучим розквітом Чину в Арґентині. Упокоїлася вона в атмосфері святости 14-го жовтня 1961 року, день перед висвяченням у Римі для Арґентини, Владики Андрея Сапеляка. Так немов би післала з небесних висот першого єпископа для українських католиків у Арґентині.

Уже півроку після прибуття двох Василіянок піонерок, у лютому 1940 року, відкрито в Апостолєс, в арґентинській провінції Місіонес, новіціят, а в листопаді того ж року перші місцеві кандидатки приймали облечини, вступали у Василіянський Чин. У наступному десятилітті, коли в час воєнного і повоєнного лихоліття в Україні нищено церкви й монастирі, в Арґентині Василіянки відкрили п'ять нових монаших домів: в Апостолєс, у Беріссо, у Буенос-Айресі, у Посадас і в Мендозі. При монастирях поставали школи, інтернати, доми старців, захоронки, а при цьому ще велося виховання новичок на будучих монахинь. Чин Василіянок, вишколюючи сестер, давав їм не тільки монаше виховання посвяти й жертви, але й науковий учительський, а то й університетський вишкіл. Так як мати Софронія сама мала університетську освіту і була в Галичині гімназійною учителькою, так теж її послідовниці стараються дати своїм вихованцям можливо якнайкращу освіту, щоб могли якнайуспішніше працювати для свого народу.

Сестри Василіянки самі ведуть школи та інтернати. Навчають у них релігії, української мови, історії, рідної традиції, співу, музики, мистецтва, народних танців, вишивання, крою, шиття, куховарства тощо. Рівночасно поза школою ведуть цілий рік катехизацію молодших і старших, проводять церковними організаціями молоді та дорослих жінок і чоловіків, відвідують хворих і немічних, допомагають бідним потребуючим, обслуговують церкви й каплиці по широкій епархії. Цю працю ведуть вони не лише в місці осідку свого монастиря, але й по довколишніх колоніях. Щонеділі роз'їжджають з священиками по місійних станицях, до двох чи трьох в одну неділю, щоб вести богослужебний спів чи при цій нагоді послужити в хрищеннях, або в іншій душпастирській обслузі.

Коли прийдуть літні шкільні вакації, то для Сестер це не є відпочинок, але тільки зміна праці. У гарячі літні місяці роз'їжджаються вони по розлогих далеких колоніях, розкинених на просторах віддалених 200 чи 300 кілометрів, щоб там вести катехизацію старших і молодших та приготовляти дітей до першої Сповіді й св. Причастя. Звичайно, яких 350 дітей щороку приступає вперше до Господньої Трапези. Це є тяжкий виснажливий труд у постійних роз'їздах, але дає він задоволення, коли видно численні плоди цієї мозольної праці.

Закінчення буде.

ПІСЛЯ ТРЬОХ МИРНИХ днів в Кабулі у вівторок, 2-го червня, знову відновилися бої між формуваннями проіранської Партії ісламської єдности і Ісламської партії, яку очолює новий міністер оборони, один з колишніх командирів муджагедінів Ахмад Шах Масуд. Партія ісламської єдности, яка об'єднує вісім невеликих партизанських фракцій, що представляють шіїтську меншину в суннітському Афганістані, вимагає для себе в новому уряді п'ять міністерських постів. Її бойовики захопили 130 урядових будинків у Кабулі і вивісили на них величезні портрети покійного іранського аятоли Хомейні.

Післанництво...

(Закінчення зі стор. 2)

потрібні фонди для амбасад, оборони і утвердження самостійности і незалежности України.

З уваги на унікальність політичної і фінансової ситуації української незалежної держави, можна припускати, що в З'єднаних Стейтах Америки наша українська громада в найближчих трьох місяцях видасть із себе 10,000 осіб — вповні свідомих своїх зобов'язань супроти самостійної української держави, які розуміють важливість історичного моменту державотворення і, не відкладаючи вишлють допомогу в пору, бо сказано: „Той два рази дає, хто вчас дає". Тисячу долярів — це поважний гріш для багатьох членів нашої громади, але беручи під увагу для якої це цілі, тоді ця сума можлива для кожного. Йдеться про те, щоб у короткому часі створити поважний фонд, який доміг би причинитись до зміцнення самостійного, незалежного життя української нації і запевнити їй місце, пророчо висловлене генієм Франка: „У народів вольних колі". Створити такий фонд може максимальна організованість нашої громади, чого очікує від нас цей історичний моментт нації.

Жертводавці по 1,000 дол. і вище — особи і організації — займуть по висоті пожертв почесне місце і „Будівничих українських амбасад". Їхні імена будуть вирізьблені на бронзових плитах при вході до амбасад і будуть свідками нашої всегромадської акції в хвилині загальнонаціональної потреби.

Усі пожертви, кожної висоти, будуть оголошувані в українській пресі, а в кінці збіркової кампанії, поміщені у відповідній книзі із всіми призначеннями і видаткуваннями. Фундація підтримки дипломатичних Представництв просить, щоб громада зараз відгукнулася, щоб скоро допомогти в установленні наших посольств. Пожертви ці не можна буде відтягати від податку тому, що це політична допомога Україні, — чужій для Америки державі. Такий закон в Америці і йому мусимо повинуватись.

Ініціятивна група фундації, яку започаткував ККДУ просить осіб доброї волі у кожній нашій громаді, чи то репрезентантів УККА, УАКРади, ККДУ, а чи просто добровільців, які вірять у це добре всегромадське діло і бажали б посвятити час і енергію для пожвавлення цієї акції у пошукуванні по своїм громадам жертводавців — „будівничих українських амбасад", зголошуватись і то негайно, щоб помістити у список тих відданих робітників громадської ниви, яким дорога велика справа України.

Контрольна комісія Координаційного Комітету Допомоги Україні буде перевіряти фінансові надходження і видаткування, за які перед урядовими чинниками Америки відповідає інкорпорована група осіб цієї корпорації".

Фінасові призначення можуть бути видатковані тільки на закуп домів для амбасад, інвентаря, умебльовання, технічних приладів, відповідної бібліотеки, возів для транспорту і т. п. Фонди не можуть бути уживані для оплачування праці службовців амбасад. Цим займатиметься Уряд України, а великі громади українців Канади, Америки. Австралії, Англії, Німеччини і Франції спільними силами успішно виконають своє завдання.

Чеки слід виставляти на: Foundation in Support of Diplomatic Missions of Ukraine, Inc., 209B Grand Ave. Rutherford, N. J. 07070; tel. (201) 939-6306 Fax:(201) 301-0068.

Потреба...

(Закінчення зі стор. 2)

гу, Збірник УАГ. Під час, коли в двох давніше виданих збірниках опубліковані матеріяли мемуарно-публіцистичного характеру були ділом авторів діяспори, то тепер у нових обставинах у праці над 3-ім збірником візьмуть участь не лише автори з діяспори, але також з України, де живе ще досить багато колишніх учнів УАГ. Надіємося, що навіть дехто з теперішніх старших учнів нашої школи може щось написати для Збірника, ну й, очевидно, хтось з учителів й членів Дирекції. Це було б цікаво й надійно мати серед авторів Збірника декого з наших наймолодших вихованців, які кінчать тепер школу й мають амбіцію щось написати, залишити свої сліди на сторінках Збірника. Може це був би дебют їхньої дальшої діяльности й заохота до праці пером. Вони переберуть зчасом естафету нашого національно-громадського життя як дальші його будівничі на різних відтинках діяльности. У Львові зорганізувався видавничий Комітет, який зби рає матеріяли від колеґ в Україні. Координатором видавничого Комітету у Львові й відповідного чинника в діяспорі є інж. Сидір Тим'як, головний організатор минулорічного Світового З'їзду колишніх учнів УАГ.

У зв'язку з вищеподаним звертаємося зі запрошенням до колеґ, колишніх вихованців і вихованок УАГ, у діяспорі — можливо в якнайскоршому часі вислати на руки головного редактора Збірника статті-матеріяли мемуарно-публіцистичного характеру, пов'язані з життям і діяльністю нашої УАГ, її учнів і професорів. Нас — колишніх учнів стає з кожним роком щораз менше, бо такі невмолимі закони природи, кермовані Творцем. Мусимо конче приспішити заплянований діло, щоб Збірник вийшов можливо в 1993 році. Дуже просимо не зволікати, бо час не стоїть на місці, а вказівки годинника таки направду вкорочують наше і так уже немолоде життя. Матеріяли мусять бути здані на руки головного редактора найпізніше до двох-трьох місяців. Це наша спільна справа. Матеріяли прошу висилати писані на машинці через два інтервали з марґінесами на адресу: D-r Alexander Dombrowsky, 165—16 Clinton Terr. Jamaica New York, N, J. 11432.

„Велика дія" розпочалася

Українська Спілка Професійних Учителів (УСПУ), недавно створена світова організація українських учителів різних ділянок навчання, взяла на себе обов'язок допомогти розвиткові українського шкільництва в Україні і діяспорі матеріяльно і професійно. УСПУ вже відбула два світові з'їзди. Останній з'їзд у Філядельфії, крім інших країн, вже включав Україну. Нав'язано співдружні контакти, в чому допомогла перша газета УСПУ „Ластівка", яка розійшлась по всьому світу. Видано „Чорнобильський" жетон, з продажі якого передано 1424.20 дол. Ірині Калинець на підтримку школи для чорнобильських дітей, якою вона опікується.

Другий світовий з'їзд УСПУ мав активізуючий вплив на вчительство в світі. Постає перша українська вчительська організація в Польщі на чолі з д-ром Я. Грицковяном, який був одним із доповідачів на з'їзді УСПУ, став її членом та співавтором статуту, затвердженого з'їздом. Недавно звітувала на зібранні УСПУ в Ню Йорку Магдалина Лозова — голова УСПУ на Бразилію. Її доповідь була відчитана на другому з'їзді УСПУ у Філядельфії проф. І. Соколовським з Канади, який також доповідав на цьому з'їзді і який тісно співпрацює з Бразилією. Число членів зросло вчетверо і дальше зростає.

Видано новий жетон „Українська Школа" та незадовго появляться книжечки з квитками виграші в цілі придбання фондів для підтримки шкільництва в Україні і діяспорі. По 100 дарових жетонів передано в Польщу і Бразилію та 50 до Мюнхену для Української Гімназії.

Відбуто інтерв'ю з десятком учителів з України. Дехто з них особисто звітував на зібраннях УСПУ в Ню Йорку. На підставі цих звідомлень ми рішили розпочати „Велику дію" для підтримки шкільництва в Україні. Нав'язано контакти зі школами різних областей України, а особливо контакт з міністром освіти України П. Таланчуком, який запросив нас до Києва для плянування дальшої співпраці. Американські фірми, які продукують шкільні матеріяли, приобіцяли продати нам їх по зниженій ціні. „Велика дія" розпочалась. Вже зголосилась певна кількість учителів, щоб сприяти ці акції. Незадовго будемо пакувати шкільні матеріяли і висилати до шкіл в Україні. Тільки українізовані школи дістануть цю поміч. Спеціяльна увага присвячується зрусифікованим частинам України.

Закликаємо всіх українських професійних учителів вступати в члени УСПУ, організувати відділи, де ще їх нема, і допомагати у „Великій дії". Українську громаду просимо підтримки! Зголошуватись до співпраці на таку адресу: UAPR, c/o Z. Kwit, 804 N. Woodstock St., Philadelphia, Pa., 19130, tel.:215-769-0889.

Зиновій Квіт, голова УСПУ
Оля Протиняк, писар УСПУ

Шляхами...

(Закінчення зі стор. 1)

мок та з мого серця. Я немов пройшовся по шляху мистця у всіх етапах його малювання, його вражень і настроїв. Перший — молодечий етап — це школа Олекси Новаківського та величезний вплив, що мав учитель на свого учня, відтак видний великий вплив найбільшого мецената українського мистецтва Митрополита Андрея Шептицького, а і мецената самого М. Мороза. А там приходить німецький період — лірика, романтика німецького краєвиду, елементи немов підхоплені у Коро і вкінці ще один етап в Европі зустріч із Кардиналом Й. Сліпим. Але у всіх картинах мистця вбачається його духовість у всіх експресія якоїсь драми, в якій постійним рефреном улюблений гуцульський Космач. Нова країна перебування, Америка, дали йому два нові елементи — море і Гантерські гори, що перекликувалися з рідними Карпатами: гаряча земля і холодне море... Тут наш гість замовкає, а відтак каже: добре окреслив творчість Мороза мистець Василь Кричевський: „Твої картини, як молитва до Бога!"

— Чи зможете, професоре, Вашу аналізу вмістити у плянованому в Римі каталозі 50 творів М. Мороза?

— Розуміється, що ні. Я поробив численні записки, ось тут цілий зшиток, кожну думку про мистецтво, що ми обговорювали, і з цим їду до Риму. Виконаю вступну статтю до каталогу, а відтак буду старатися писати моноґрафічний нарис про М. Мороза.

— Як нам відомо, ви більше працюєте у старому українському мистецтві, а новітнє вам дальше. Чи так воно на ділі?

— Правильно. Ось, наприклад, 25 років моєї праці я вложив у книжку „Майстри українського барокко", якої вже тепер не можна навіть дістати, маю за собою ряд книжок про давнє українське мистецтво XIV, XVI і XVII століть, а тепер продовжую працювати над довідкою „Кольорит в українському живописі X — XVIII ст." і готується збірник мистецтвознавчих статтей. А при тому завжди ще пишу різні статті, оцінки мистецтва сьогочасних художників та інше.

— Знаємо, що ви вже тут виступали зі словом на відкритті виставки двох львівських мистців, Олега Міньки і Богдана Сороки, в ґалерії Христини Чорпіти у Філядельфії.

— Здається я ніколи не встигаю з усіми завданнями, які стоять мені віч-у-віч, це саме у Львові та це саме бачу і тут.

Розуміється, згадка про рідний Львів наводить у нас спомини і питання про наших художників, з яких один був нашим приятелем, але оцінки його мистецтва ми ніколи не чули. Як знаємо із доповіді проф. В. Овсійчука, він був учителем Б. Сороки.

— Омелян Ліщинський? Я писав про нього свого часу статтю у „Жовтні". Це був тонкий, виїмкової кляси художник, любитель поезії, що шукав все новіших можливостей виразити себе самого і у своїй творчості найшов цілину між постреалізмом і візіонізмом. Трагедія його була, що у вершку своїх мистецьких сил мусів також, як усі, малювати у соцреалістичному дусі, але і тут він шукав за візією, за чимось гарним. А який він був знаменитий учитель дітей у Львівській Дитячій Художній Школі! Це він і Роман Турин були учителями там, як також в Інституті Прикладного та Декоративного Мистецтва і з-під їхніх рук вийшло багато добрих молодих художників. Добре бачу цю славну „трійцю" наших „старих" майстрів — Ліщинський, Турин і Роман Сельський — це були „останні Могікани" доброї давньої української інтелектуально-мистецької провідної верстви з-перед Другої світової війни. Вони носили ще ту виїмкову атмосферу передвоєнного українського культурного середовища, яким був славний Львів. Але з їхнім відходом — вона либонь закінчилася...

Наш гість замовкає; здається, кожний на свій спосіб поринаємо у спомини.

Але життя не стоїть і ми повертаємося до сьогоднішнього дня та актуальної проблеми залишення у Львові мистецької спадщини горезвісного М. Островерхова, якого наш гість добре знав та не раз був для нього експертом у картинній ґалерії, де працював. Проф. В. Овсійчук дивується, що садиба Островерхова на Пушкіна 21 така нам близька, закликає в цій справі їхати до Львова, а при тому ще і розповідає про трагічну долю Д.Шелеста і Я. Волчака, на похоронах яких він був ще перед відлетом до ЗСА. Ми говоримо про долю так вже скупих мистецьких скарбів України і ця спільна журба ще більше збуджує спільні думки і почування.

Російські...

(Закінчення зі стор. 1)

шою". Очевидно, Україна не може увійти у трикутник — Польща, Чехо-Словаччина, Мадярщина, але ми хотіли б створити чотирикутник". Цю заяву „чвірка, замість трійки", деякі газети винесли у великі сенсаційні заголовки, інформуючи про першу візиту Президента України в Польщі.

Деяких журналістів цікавили питання порівняння співпраці України з Польщею і з Росією. „Польща для нас рівнорядний партнер, а Росія хоче говорити з нами з позиції старшого брата, виходячи з імперських позиції". Торкаючись проблеми Чорноморської фльоти, яка також цікавила кореспондентів, Кравчук виразно і недвозначно заявив: „Президент Б. Єльцин своїм указом хотів підпорядкувати собі Чорноморську фльоту. Це те саме, якщо б я, наприклад, захотів підпорядкувати Україні Балтійську фльоту".

Президент України, — пише далі Корнілов, — з'ясував також свою опінію про СНД. Майбутнє СНД, заявив Л. Кравчук, буде тоді забезпечене, якщо усі держави СНД матимуть рівні права і жодна з них, навіть найбільша й найсильніша, не забажає домінувати над іншими. „Невже ж це нормальне явище, що Росія перехопила всі добрива колишнього СССР і у самій Варшаві володі 30-ма об'єктами, а Україна змушена сьогодні шукати для своєї амбасади приміщення і резиденцію для працівників", — заявив Л. Кравчук і його прецизні відповіді надрукували усі майже польські газети.

Пам'ятаймо...

(Закінчення зі стор. 2)

тупних поколінь. Підкорення Божій волі, моральним законам, „жертвенність — це чинники росту американської нації", — каже він. — „Для чужинців сьогодні ці успіхи — це тріюмф матеріялізму", насправді, хоч дух релігійности менше наявний тепер, але він незважаючи на все існує.

Подібні думки стають теж актуальними із заснуванням теперішньої української держави, коли українська нація стає на шлях нового майбутнього. Відрадним явищем слід уважати, що серед матеріяльних нестатків і зосередження на них мас та духової кризи, українські провідники раз-у-раз пригадують на традиційні ідеали нації. Одним з них є, наприклад, М. Маринович, який писав у минулому році, що духову кризу народу можна перемогти тільки поворотом до Христа, до засад Нагірної Проповіді, оскільки „християнська перспектива для України — це остання шанса здобути собі майбутнє". Інший політичний діяч наполягає на тому, щоб державу будувати не як самоціль, але для того, щоб „український нарід міг віддати людству те, до чого його зобов'язав Господь."

Можна надіятися, що український народ виявить належну сприйнятливість для цих ідей, **як виявляв у** минулому.

ПРАВОЗАХИСНА ОРГАНІЗАЦІЯ „Ейжа воч" повідомила, що троє китайських політв'язнів, засуджених за участь у подіях 1989 року на пекінській площі Тяньаньмень, протягом останніх 30 місяців утримуються у в'язничних клітях, які своїми розмірами є не більші, ніж шафи для одежі. Один з в'язнів, колишній журналіст, за цей час збожеволів, а двоє інших подібні до скелетів, обтягнутих шкірою. Ці троє політв'язнів досі залишалися поза увагою правозахисних організацій, оскільки формально були засуджені за „кримінальний злочин": вони забруднили фарбою портрет Мао Зедонга.

В кінці квітня та на початку травня велике українське Чикаґо відвідав цілий ряд відомих громадських та урядових діячів України. Старанням Товариства Сприяння народному Рухові України та українських централь їм влаштовувано зустрічі з українським громадянством. Після Великодня завітав до Чикаґо Іван Драч з дружиною Марією. Тепер він очолює Товариство „Україна" та є одним із співголів Руху, який здійснив велечезну працю і в майбутньому ще може виконати те, що не вдасться зробити ні одній партії чи якомусь державному міністерству.

Іван Драч у своїй доповіді поінформував про найновіші події в Україні, про проблеми в Криму, звернув увагу на кращу співпрацю діяспори Заходу й Сходу з українським материком. Молода українська держава потребує не опозиції урядові України, а об'єднання всіх сил, щоб уряд України скріпити, діяти спільно для добра українського народу.

АМБАСАДОРИ УКРАЇНИ ЗАВІТАЛИ В ЧИКАҐО

Пастор Шеп запросив до Америки більшу делеґацію з Тернопільської области, щоб гості ознайомилися із досвідом американських фармерів і застосували цей досвід в Україні. Одним з делеґатів був Богдан Бойко, депутат Верховної Ради, голова Обласної Ради та голова Руху Тернопільщини. Зустріч з цією делеґацією влаштував Рух Чикаґо. Б. Бойко як економіст подав картину сучасної економіки України, загалом не дуже рожеву, але порадував тим, що Україна повністю обсіяла свої поля й не має потреби боятися голодної зими. Натомість Росія посіяла лише 30 відсотків своєї засівної землі. З поділом землі в Україні будуть труднощі. Одні не бажають її брати, в інших місцевостях керівництво свідомо створює перешкоди для тих, хто хоче взяти землю, та брак відповідної механізації довший час також буде гальмом в аграрній ділянці. Він думає, що колгоспи в більшости стануть кооперативними господарствами.

Віктор Батюк, амбасадор України до Організації Об'єднаних Націй, виступив з доповіддю 16-го травня, насвітлюючи українську закордонну політику та відношення американського уряду до українських проблем після візитів міністра оборони К. Морозова та президента Л. Кравчука до Вашінґтону. Він ширше пояснив, чому для добра України їм було корисно оголосити, що Україна не буде нуклеарною державою. По-перше, того домагався Захід, а по-друге такі країни, як Японія чи Німеччина, хоч вони й не мають нуклеарної зброї, здобули таку економічну силу, що змушують увесь світ з ними рахуватися. В тім самім напрямі Україна має спрямувати свою енергію, знання й працю. Сьогодні в амбасадах, в уряді, в областях бракує працівників, які б не словами, а ділом врухомили українську економію, бизнес, пошту, військо, сільське господарство, шкільництво і інші потрібні галузі незалежної України. Ще ніхто не побудував держави за короткий час.

В той самий час завітала до Чикаґо численна українська делеґація українських економістів: міністрів, представників уряду та дорадників президента Л. Крачука, які приїхали на економічну конференцію, що відбулася 18-го і 19-го травня з участю 100 американських фірм, зацікавлених бизнесом в Україні. Конференцію спонсорували фірми Гіншов і Калбертсон, яка спеціялізується в міжнароднім праві, та американська Рада для економічних зв'язків з Україною. Також прибув до Чикаґо, перший амбасадор вільної України у ЗСА Олег Білорус, економіст за освітою.

На обіді провідних діячів української громади Чикаґо та активу Руху, що відбувся в неділю, 17-го травня, були присутні амбасадори О. Білоус, В. Батюк, О. Ємельянов, В. Науменко, В. Борисовський та інші. Економістами України опікувалися українські бизнесмени, очолені Ярославною Джансон та Ігорем Вислоцьким, які їх і представили прасутнім.

Після обіду говорили амбасадори, економісти, відповідали на цілий ряд запитань, які турбують діяспору та Україну. Хоч економічний стан України не є такий, як ми бажали б, але Україна має кращі можливості стати скоро на ноги, ніж інші колишні совєтські республіки.

Уряд Америки почав більш прихильно ставитись до України та її проблем. Він радить Україні якнайскоріше увести свою валюту й відірватися від російського рубля. Українські гроші вже друкуються. О. Білорус жартуючи сказав, що першу свою платню вже отримав в гривнях, давши на показ усім дві українські банкноти.

З Америки мають поїхати в Україну лікарі-військовики з потрібними медикаментами та устаткуваннями як працівники Корпусу миру, щоб навчити українських лікарів нової техніки й залишити для них все устаткування.

Дійсність показує, що уряд України веде поміркову політику, бо в Україні немає демонстрацій, заворушень чи відкритої ворожнечі. Українські діячі вірять, що справа Криму полагоджена в мирний спосіб і Крим лишається частиною України, також належну кількість Чорноморської фльоти перейде у власність України. Східні області України потребують окремої спеціяльної уваги й заходів, й майже всі гості Чикаґо просили діяспору звернути на те належну увагу й допомогти їм.

Товариство Сприяння Руховi Чикаґо, передало з бенкету на адресу міністра оборони К. Морозова 30,000 дол. для українізації збройних сил України, додатково призначило 20,000 дол. на популяризацію Руху в східніх та південних областях України та на зорганізування української молоді, що колись належала до жовтенят, піонерів та комсомолу, в козацький рух, у ряди козачок та козаків. Цей рух тепер на сході України є дуже популярний.

О. Сергієнко

ПРЕСОВИЙ ФОНД „СВОБОДИ"

На цьому місці друкуємо імена тих ВШ. Громадян, що надіслали свою пожертву на фонд „Свободи" і дитячого журналу „Веселка" та потверджуємо з подякою висоту одержаної суми.

ПРЕС ФОНД Ч. 18

В. Коваль, Арлінґтон	15.00
І. Кровіцький, Фармінґтон Гилс	15.00
В. Серант, Асторія	15.00
М. Венгринович, Джексон Гайтс	10.00
М. Косарчин, Сента Кляра	10.00
І. Омельченко, Денвер	10.00
І. Саковук, Асторія	10.00
М. Голан, Чикаґо	5.00
А. Заяць, Норридж	5.00
П. Лопадчак, Асторія	5.00
І. Олексин, Нортлейк	5.00
О. Камінка, Міннеаполіс	5.00
В. Коваленко, Вайнленд	5.00
І. Кулицький, Сейнт Леонард	5.00
Н. Лижик, Перт Амбой	5.00
М. Паркивич, Дейтона Біч	5.00
І. Стефанів, Стемфорд	5.00
А. Тилка, Ню-Бритен	5.00
Ґ. Бараник, Воррен	3.00
А. Вирста, Дітройт	2.00
Д. Стех, Монтреаль	2.00